ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ANTONIO LA PERGOLA

της 18ης Μαΐου 1999 *

1. Στην παρούσα υπόθεση, το Oberster Gerichtshof (Αυστρία) υποβάλλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα επί του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 28 ΕΚ). Το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν εσωτερική κανονιστική ρύθμιση, η οποία επιτρέπει ορισμένο τρόπο πωλήσεως ειδών διατροφής μόνον αν ο έμπορος διαθέτει εγκατάσταση στο εσωτερικό της διοικητικής περιφέρειας εντός της οποίας προτίθεται να προβαίνει σε αυτού του είδους την πώληση, ή εντός συνορεύουσας διοικητικής περιφέρειας, συμβιβάζεται με το εν λόγω άρθρο της συνθήκης.

Κανονιστικό και ουσιαστικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης

2. Η εφαρμοζομένη στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης εθνική διάταξη είναι το άρθρο 53a του Gewerbeordnung (κώδικα εμπορίου και βιομηχανίας, στο εξής: GewO). Κατά το άρθρο αυτό, οι αρτοπώλες, οι κρεοπώλες και οι έμποροι τροφίμων επιτρέπεται να διαθέτουν προς πώληση με περιφερόμενο όχημα, κατά την περιφορά από τόπο σε τόπο ή από σπίτι σε σπίτι, τα εμπορεύματα τα οποία μπορούν να πωλούν βάσει της εμπορικής αδείας τους, μόνον αν ασκούν την εμπορική δραστηριότητά τους εντός σταθερού καταστήματος ευρισκομένου εντός της διοικητικής περιφερείας όπου προβαίνουν στην εν λόγω μορφή πωλήσεως με περιφερόμενο όχημα ή εντός δήμου συνορεύοντος με αυτήν. Τα εμπορεύματα που μπορούν να πωλούν με περιφερόμενο όχημα ή από σπίτι σε σπίτι είναι μόνον αυτά που πωλούν εντός του εν λόγω σταθερού καταστήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 50, παράγραφος 1, αριθ. 2, του GewO, οι έμποροι μπορούν, εν τούτοις, να παραδίδουν εμπορεύματα κατόπιν παραγγελίας οπουδήποτε, χωρίς να τους επιβάλλεται οποιοσδήποτε εδαφικός περιορισμός.

Κατ' ουσίαν, οι εν λόγω εθνικές διατάξεις επιφυλάσσουν τη δυνατότητα της ασκήσεως αυτού του είδους πωλήσεως τροφίμων — κυρίως την καλουμένη «με περιφερόμενο όχημα» πώληση — μόνο στους εμπόρους που είναι εγκατεστημένοι εντός διοικητικής περιφέρειας συνορεύουσας με τη ζώνη εντός της οποίας προτίθενται να ασκούν τέτοιες εμπορικές μεθόδους. Οι διατάξεις της αυστριακής νομοθεσίας, όπως περιγράφονται στη διάταξη περί παραπομπής, εφαρμόζονται αδιακρίτως στους Αυστριακούς εμπόρους και σε εκείνους που είναι εγκατεστημένοι στα συνορεύοντα με την Αυστρία κράτη μέλη [1].

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Το σημείο αυτό διευκρινίστηκε από την Αυστριακή Κυβέρνηση, τους διαδίκους της κύριας δίκης και την Επιτροπή, με την απάντησή τους σε γραπτή ερώτηση του Δικαστηρίου.

Οι παραβάσεις των διατάξεων του GewO χαρακτηρίζονται στο εσωτερικό δίκαιο ως αθέμιτος ανταγωνισμός.

3. Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης εντάσσεται στο κανονιστικό πλαίσιο που περιγράφεται πιο πάνω και έχει εν συντομία ως εξής.

Η προσφεύγουσα, η Schutzverband gegen unlauteren Wettbewerb (στο εξής: Schutzverband), είναι μια ένωση για την υπεράσπιση των οικονομικών συμφερόντων των επιχειρήσεων και της οποίας σκοπός είναι, μεταξύ άλλων, η καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού [2].

Η καθής, TK-Heimdienst Sass GmbH (στο εξής: TK), είναι αυστριακή εταιρία που ασκεί τις δραστηριότητές της στον τομέα του λιανικού εμπορίου τροφίμων. Η κύρια έδρα της βρίσκεται στο Heiming, στο Τιρόλο, και έχει υποκαταστήματα στο Völs, επίσης στο Τιρόλο, και στο Wolfurt, εντός του Vorarlberg. Εκτός της πωλήσεως εμπορευμάτων στα καταστήματα αυτά, η TK ασκεί επίσης δραστηριότητα πωλήσεως με περιφερόμενο όχημα καθώς και παραδόσεως κατεψυγμένων προϊόντων στην κατοικία των καταναλωτών. Διαθέτει πράγματι οδηγούς που κάνουν σε τακτά διαστήματα προκαθορισμένη διαδρομή, κατά τη διάρκεια της οποίας διανέμουν καταλόγους των προσφερομένων από την εταιρία κατεψυγμένων προϊόντων και προσπαθούν να λάβουν ενδεχόμενες παραγγελίες [3]. Οι οδηγοί διαθέτουν επίσης μονίμως ένα απόθεμα εμπορευμάτων (που δεν έχουν παραγγελθεί), χάρις στο οποίο μπορούν να προβούν σε άμεση πώληση χωρίς προηγουμένη παραγγελία. Η δραστηριότητα αυτή πωλήσεως με περιφερόμενο όχημα ασκείται επίσης εντός των ζωνών του αυστριακού εδάφους που ευρίσκονται εκτός αυτών στις οποίες η καθής διαθέτει σταθερό κατάστημα, και δεν συνορεύουν με την εν λόγω ζώνη.

4. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η προσφεύγουσα ζητεί να απαγορευθεί στην καθής να ασκεί τη δραστηριότητα της κατ' οίκον πωλήσεως τροφίμων τα οποία δεν έχουν προηγουμένως παραγγελθεί. Ισχυρίζεται ότι η δραστηριότητα αυτή είναι αντίθετη προς το άρθρο 53a του GewO, διότι η καθής δεν ασκεί δραστηριότητα πωλήσεως τροφίμων εντός σταθερού καταστήματος ευρισκομένου εντός της διοικητικής περιφερείας όπου αυτή ασκεί τη δραστηριότητα πωλήσεως με περιφερόμενο όχημα ή εντός συνορεύοντος δήμου.

Το αίτημα της προσφεύγουσας κρίθηκε βάσιμο κατά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια δίκη. Το εφετείο επίσης απέκλεισε τη δυνατότητα ασυμβάτου του άρθρου 53a προς το κοινοτικό δίκαιο, διότι αυτό ρυθμίζει μόνον ορισμένη κατηγορία πωλήσεως, υπό την έννοια της νομολογίας Keck και Mithouard [4].

2 — Η ένωση αυτή αποτελείται από μέλη που εκπροσωπούν πολλαπλές επαγγελματικές κατηγορίες, τάξεις ή σωματεία, μεταξύ των οποίων η περιφερειακή ένωση των λιανεμπόρων τροφίμων και αρτυμάτων του εμπορικού επιμελητηρίου του Vorarlberg καθώς και το εμπορικό τμήμα του επιμελητηρίου αυτού.

3 — Οι παραγγελίες μπορούν να πραγματοποιούνται τηλεφωνικώς ή με την αποστολή εντύπου στην κεντρική έδρα της εταιρίας ή μπορούν να ανακοινώνονται απευθείας στους οδηγούς. Η παράδοση πραγματοποιείται στη συνέχεια κατά τη διάρκεια του επομένου γύρου της αυτής διαδρομής.

4 — Απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1993, C-267/91 και C-268/91 (Συλλογή 1993, σ. I-6097).

5. Το αιτούν δικαστήριο, το Oberster Gerichtshof, κρίνει πάντως ότι υφίσταται αμφιβολία ως προς το συμβατό της εθνικής διατάξεως προς τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 30 ΕΚ). Το Oberster Gerichtshof διευκρινίζει στη συνέχεια ότι, εν προκειμένω, δεν υφίσταται διασυνοριακή σχέση. Το ζήτημα του συμβατού του άρθρου 53a του GewO προς το κοινοτικό δίκαιο συνιστά όμως ερώτημα που προηγείται της αιτουμένης από το εθνικό δικαστήριο αποφάσεως καθόσον αφορά την ενδεχομένη ύπαρξη διακρίσεως σε βάρος των ημεδαπών. Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει πράγματι ότι, κατά το αυστριακό συνταγματικό δικαστήριο, η μη αιτιολογημένη διάκριση Αυστριακού επιχειρηματία σε σχέση με τους επιχειρηματίες άλλων κρατών μελών συνιστά παραβίαση της αρχής της ισότητας. Υπό το φως των σκέψεων αυτών, το Oberster Gerichtshof υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι απαγορεύει νομοθεσία σύμφωνα με την οποία οι αρτοπώλες, οι κρεοπώλες και οι έμποροι τροφίμων επιτρέπεται να διαθέτουν προς πώληση πλανοδίως, περιφερόμενοι από τόπο σε τόπο ή από σπίτι σε σπίτι, προϊόντα τα οποία αυτοί μπορούν να πωλούν βάσει της εμπορικής αδείας τους μόνον αν αυτοί ασκούν την εμπορική δραστηριότητά τους εντός σταθερού καταστήματος στην αυστριακή Verwaltungsbezirk εντός της οποίας διαθέτουν τα οικεία προϊόντα υπό την προπαρατεθείσα μορφή ή εντός συνορεύοντος δήμου, ενώ ταυτόχρονα, μόνον τα προϊόντα που οι εν λόγω έμποροι διαθέτουν επίσης προς πώληση στο εν λόγω σταθερό κατάστημα μπορούν να διατίθενται προς πώληση πλανοδίως υπό τη μορφή περιφορών από τόπο σε τόπο ή από σπίτι σε σπίτι;»

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου

6. Πριν από την επί της ουσίας εξέταση πρέπει να εξετασθεί το προηγούμενο ερώτημα που υπέβαλε η Schutzverband. Η τελευταία ισχυρίζεται πράγματι ότι το προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο για δύο λόγους. Πρώτον, η συγκεκριμένη περίπτωση δεν εμφανίζει κανένα διασυνοριακό στοιχείο, δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως δεν αφορούν κανένα άλλο κράτος μέλος. Δεύτερον, το άρθρο 53 του GewO ρυθμίζει τρόπους πωλήσεως και το συμβατό του προς το κοινοτικό δίκαιο μπορεί εύκολα να εκτιμηθεί βάσει της σχετικής με το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ νομολογίας [5]. Επομένως, το κριτήριο της ανάγκης να υποβληθεί στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα δεν πληρούται.

7. Τα επιχειρήματα αυτά δεν με πείθουν. Όσον αφορά την τελευταία παρατήρηση, αρκεί να υπομνησθεί ότι το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 234 ΕΚ) καθιστά οπωσδήποτε δυνατόν στα εθνικά δικαστήρια να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα ακόμη και αν αυτό είναι στην πραγματικότητα ταυτόσημο με ερώτημα που έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο παραπομπής στο πλαίσιο ανάλογης υποθέσεως [6].

Ως προς τον ισχυρισμό, κατόπιν, περί του καθαρά εσωτερικού χαρακτήρα της υποθέσεως

5 — Ειδικότερα, γίνεται παραπομπή στην προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard.

6 — Απόφαση της 27ης Μαρτίου 1963, 28/62 έως 30/62, Da Costa κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 891).

που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι το υποβληθέν στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα αφορά το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ, του οποίου το αντικείμενο είναι η εξαφάνιση των εμποδίων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας. Όμως, όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο με την απόφαση Pistre κ.λπ., τέτοια εμπόδια μπορούν να υφίστανται ακόμη και αν «στη συγκεκριμένη περίπτωση που έχει υποβληθεί στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνον κράτους μέλους» [7]. Πράγματι, σε μια τέτοια κατάσταση, «η εφαρμογή του εθνικού μέτρου μπορεί να έχει αποτελέσματα και στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ κρατών μελών, ιδίως οσάκις το επίμαχο μέτρο ευνοεί τη διάθεση στην αγορά εμπορευμάτων εγχώριας καταγωγής, εις βάρος των εισαγομένων εμπορευμάτων. Υπό τέτοιες συνθήκες, η εφαρμογή του μέτρου αφ' εαυτής, έστω και αν περιορίζεται μόνο στους ημεδαπούς παραγωγούς, συνεπάγεται και διατηρεί σε ισχύ διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών εμπορευμάτων εμποδίζοντας, τουλάχιστον δυνάμει, το ενδοκοινοτικό εμπόριο.» [8].

8. Συνεπώς, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οσάκις προβάλλεται η παράβαση του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ, το Δικαστήριο παραμένει σε κάθε περίπτωση αρμόδιο για να εκτιμήσει αν το εθνικό μέτρο μπορεί να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο, ακόμη και αν όλα τα ειδικά στοιχεία της διαφοράς της κύριας δίκης περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους [9].

Επί της ουσίας

9. Όσον αφορά την ουσία του ερωτήματος, λέω εκ προοιμίου ότι, κατά τη γνώμη μου, η αναφερομένη από το αιτούν δικαστήριο εθνική διάταξη δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 30. Θεωρώ πράγματι ότι ανήκει στις εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις τις οποίες, από την απόφαση Keck και Mithouard και μετά, το Δικαστήριο εξήρεσε από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30. Ως γνωστόν, με την προπαρατεθείσα απόφαση διατυπώθηκε η αρχή σύμφωνα με την οποία «η επί προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών εφαρμογή εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένες μορφές πωλήσεως (...) δεν είναι ικανή να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (...) αρκεί οι διατάξεις αυτές να εφαρμόζονται σε όλους τους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους στο εθνικό έδαφος και αρκεί να επηρεάζουν κατά τον ίδιο

7 — Απόφαση της 7ης Μαΐου 1997, C-321/94 έως C-324/94, (Συλλογή 1997, σ. I-2343, σκέψη 44).

8 — Όπ.π., σκέψη 45.

9 — Αντιθέτως, η νομολογία την οποία επικαλείται η ΤΚ στις γραπτές παρατηρήσεις της (αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 1990, C-297/88 και C-197/89, Dzodzi, Συλλογή 1990, σ. I-3763· της 8ης Νοεμβρίου 1990, C-231/89, Gmurzynska-Bscher, Συλλογή 1990, σ. I-4003· της 26ης Σεπτεμβρίου 1985, 166/84, Thomasdünger, Συλλογή 1985, σ. 3001, και της 17ης Ιουλίου 1997, C-28/95, Leur-Bloem, Συλλογή 1997, σ. I-4161) δεν μου φαίνεται λυσιτελής. Στις υποθέσεις αυτές, πράγματι, το κοινοτικό δίκαιο δεν είχε άμεση εφαρμογή αλλά μόνο δυνάμει παραπομπής απορρέουσας από εθνικές διατάξεις που συμμορφώνονταν, για να ρυθμίσουν καθαρά εσωτερικές καταστάσεις, στις λύσεις που δέχεται το κοινοτικό δίκαιο. Η παρούσα υπόθεση είναι πάντως διαφορετική. Δεν πρόκειται εδώ — αντίθετα απ' ότι φαίνεται να σκέπτεται το αιτούν δικαστήριο — για καθαρά εσωτερική υπόθεση, ευρισκομένη εκτός του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Το προδικαστικό ερώτημα αφορά πράγματι το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ και — όπως ελέχθη — η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή επίσης όταν τα ειδικά στοιχεία της διαφοράς της κύριας δίκης περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους. Η υπόθεση που μας απασχολεί δεν συνιστά επέκταση του μηχανισμού του άρθρου 177 σε διαφορές εκτός του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

τρόπο, και νομικώς και πραγματικώς την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων και των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών» [10]. Οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν στον προσανατολισμό αυτό της νομολογίας είναι γνωστοί. Έχοντας διαπιστώσει ότι «οι επιχειρηματίες επικαλούνται ολοένα και περισσότερο το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ προς αμφισβήτηση κάθε είδους ρυθμίσεων που έχουν ως αποτέλεσμα να περιορίζουν την εμπορική τους ελευθερία, ακόμη και αν δεν αφορούν τα προϊόντα προελεύσεως άλλων κρατών μελών» [11], το Δικαστήριο θέλησε να επαναφέρει τη διάταξη αυτή στον αρχικό της σκοπό ως διατάξεως για την προστασία των *εμπορικών συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών*. Το άρθρο 30 δεν απαγορεύει, επομένως, στα κράτη μέλη να θεσπίζουν κανόνες γενικού χαρακτήρα για τη ρύθμιση της εμπορικής δραστηριότητας, όταν οι κανόνες αυτοί δεν συνιστούν ειδικό εμπόδιο στην πρόσβαση των προϊόντων των άλλων κρατών μελών στην εθνική αγορά. Κατ' ουσίαν, μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 30, μόνον αν το οικείο εθνικό μέτρο συνεπάγεται *ειδική* μείωση των εμπορικών ρευμάτων μεταξύ των κρατών μελών [12]. Η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται όσον αφορά τις κανονιστικές ρυθμίσεις που δεν αφορούν τα χαρακτηριστικά των προϊόντων αλλά μόνον τις μορφές πωλήσεώς τους. Πράγματι, δεδομένου ότι εφαρμόζονται σε όλους τους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους στο εθνικό έδαφος, όποια και αν είναι η προέλευση των πωλουμένων προϊόντων, αυτές οι κανονιστικές ρυθμίσεις δεν επηρεάζουν σε διαφορετικό βαθμό την εμπορία των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών απ' ό,τι αυτή των εγχωρίων προϊόντων [13].

10. Ο προσανατολισμός αυτός αποτέλεσε αντικείμενο επαναλαμβανομένων και συνεκτικών εφαρμογών. Αρκεί να υπομνησθεί εδώ ότι, εκτός της απαγορεύσεως της μεταπωλήσεως σε τιμή κάτω του κόστους που αποτέλεσε αντικείμενο της υποθέσεως Keck και Mithouard, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ δεν έχει εφαρμογή επί δεοντολογικού κανόνα, θεσπισθέντος από ένα φαρμακευτικό επιμελητήριο κράτους μέλους, ο οποίος απαγορεύει σε όλους τους φαρμακοποιούς που υπάγονται στη δικαιοδοσία του να διαφημίζουν εκτός φαρμακείου τα παραφαρμακευτικά προϊόντα τα οποία τους επιτρέπεται να πωλούν, στο μέτρο που η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την προέλευση των εν λόγω προϊόντων και δεν επηρεάζει, επομένως, την εμπορία των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών κατά τρόπο διαφορετικό από ό,τι των εγχωρίων προϊόντων [14]. Το Δικαστήριο έκρινε ακόμη ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ δεν είχε εφαρμογή επί εθνικής νομοθεσίας, η οποία επιφυλάσσει σε αδειούχους διανομείς τη λιανική πώληση επεξεργασμένου καπνού πάσης προελεύσεως, χωρίς όμως να παρακωλύει με αυτό τον τρόπο την είσοδο στην εθνική αγορά προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών και, πάντως, χωρίς να δυοχεραίνει την είσοδο αυτή περισσότερο απ' ό,τι δυοχεραίνει την είσοδο των εγχωρίων προϊόντων στο δίκτυο διανομής. Η ρύθμιση αυτή πράγματι δεν αφορά τα χαρακτηριστικά των προϊόντων αλλά μόνον τις μορφές της λιανικής πωλήσεώς τους: η υποχρέωση διανομής των προϊόντων μέσω δικτύου αδειούχων λιανοπωλητών εφαρμόζεται χωρίς να γίνεται διάκριση αναλόγως της καταγωγής των οικείων προϊόντων και δεν

10 — Σκέψη 16.

11 — Σκέψη 14 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Keck και Mithouard.

12 — Με την απόφαση της 20ής Ιουνίου 1996, C-418/93 έως C-421/93, C-460/93 έως C-462/93, C-464/93, C-9/94 έως C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 και C-332/94, Semeraro Casa Uno κ.λπ.(Συλλογή 1996, σ. I-2975), το Δικαστήριο τόνισε ότι δεν αρκεί, για να εμπίπτει εθνικό μέτρο στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30, να έχει ως μόνο αποτέλεσμα γενική μείωση του όγκου των πωλήσεων και, συνεπώς, μείωση των εισαγωγών. Χρειάζεται ειδική μείωση των εισαγωγών καθεαυτών.

13 — Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-387/93, Banchero (Συλλογή 1995, σ. I-4663, σκέψεις 37 και 44).

14 — Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1993, C-292/92, Hünermund κ.λπ. (Συλλογή 1993, σ. I-6787).

επηρεάζει διαφορετικά την εμπορία των προερχομένων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων απ' ό,τι των εγχωρίων [15]. Για τους ίδιους λόγους, διαπιστώθηκε ότι εθνική ρύθμιση επιφυλάσσουσα στα φαρμακεία την αποκλειστικότητα της διανομής του προοριζομένου για την πρώτη βρεφική ηλικία γάλακτος δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ [16].

11. Κατά τη γνώμη μου, η πιο πάνω αναφερθείσα νομολογία μπορεί να εφαρμοσθεί στην περίπτωση που μας απασχολεί. Κατ' αρχάς, οι αναφερόμενοι από το εθνικό δικαστήριο κανόνες εφαρμόζονται αδιακρίτως στους Αυστριακούς επιχειρηματίες και σ' εκείνους των άλλων κρατών μελών: οι εγκατεστημένοι στα συνορεύοντα κράτη έμποροι μπορούν πράγματι, και αυτοί, να ασκούν επί του αυστριακού εδάφους την πώληση με περιφερόμενο όχημα, υπό προϋποθέσεις που είναι οι ίδιες με αυτές που επιβάλλονται στους ημεδαπούς εμπόρους. Επομένως, δεν υπάρχει κανένα εμπόδιο, από την άποψη αυτή, στην εισαγωγή εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών.

Αυτό που μου φαίνεται αποφασιστικής σημασίας είναι, κυρίως, ότι η οικεία νομοθεσία δεν έχει ούτε ως αντικείμενο ούτε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του όγκου των εισαγωγών. Για να χρησιμοποιήσω τη διατύπωση της νομολογίας του Δικαστηρίου, η νομοθεσία αυτή δεν αφορά τα χαρακτηριστικά των προϊόντων διατροφής που μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο, αλλά μόνο τη ρύθμιση ορισμένων «τρόπων πωλήσεως» των εν λόγω προϊόντων. Επομένως, πρόκειται για κανόνες που αποσκοπούν στη ρύθμιση της εμπορικής δραστηριότητας, οι οποίοι εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της προελεύσεως των εμπορευμάτων (εγχωρίων ή εισαγομένων) και οι οποίοι ουδόλως δείχνουν ότι μπορούν να μειώσουν το ρεύμα των εισαγωγών από τα άλλα κράτη μέλη [17].

12. Ακολούθως, δεν θεωρώ ότι η υπό εξέταση εθνική ρύθμιση συνιστά συγκεκαλυμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, όπως αντιθέτως ισχυρίζονται η Επιτροπή και η ΤΚ με τις γραπτές παρατηρήσεις τους. Κατά την τελευταία αυτή άποψη, ένας κρεοπώλης, ένας αρτοπώλης ή ένας άλλος έμπορος ειδών διατροφής που επιθυμεί να προσφέρει τα δικά του προϊόντα με την κατ' οίκον πώληση στην Αυστρία είναι υποχρεωμένος να ανοίξει εκεί κατάστημα προστιθέμενο σε εκείνο της χώρας καταγωγής του. Αυτό συνεπάγεται επιπλέον έξοδα και καθιστά μειονεκτική την εν λόγω μορφή πωλήσεως. Πάντως, δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Πράγματι, η αυστριακή νομοθεσία δεν αφορά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, όπως και δεν εξαρτά από προϋποθέσεις την πρόσβαση των αλλοδαπών προϊόντων στην εθνική αγορά. Περιέχει μόνο περιορισμό της ομάδας των διανομέων που έχουν την άδεια να προβαίνουν σε ορισμένη μορφή πωλήσεως, ο περιορισμός δε αυτός δεν εξαρτάται, όπως ελέχθη, από την προέλευση

15 — Προπαρατεθείσα απόφαση Banchero.

16 — Απόφαση της 29ης Ιουνίου 1995, C-391/92, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1995, σ. I-1621).

17 — Έχει σημασία να διευκρινισθεί συναφώς ότι τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως διαφέρουν από εκείνα στα οποία βασίσθηκε η απόφαση Du Pont de Nemours Italiana, αναφερθείσα από την Επιτροπή (απόφαση της 20ής Μαρτίου 1990, C-21/88, Συλλογή 1990, σ. I-889). Το Δικαστήριο δέχθηκε με την απόφαση αυτή ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν μπορούσε να εξαιρεθεί από την απαγόρευση του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ για τον λόγο ότι τα περιοριστικά αποτελέσματά της δεν ευνοούν το σύνολο των εθνικών προϊόντων αλλά μόνο μέρος των προϊόντων αυτών. Η υπόθεση αφορούσε εθνικές διατάξεις που επεφύλασσαν στις εγκατεστημένες σε ορισμένες περιοχές του εθνικού εδάφους επιχειρήσεις ποσοστό συμβάσεων δημοσίων προμηθειών: αυτό ευνοούσε, επομένως, τα μεταποιημένα προϊόντα εντός ορισμένης περιοχής κράτους μέλους, εμποδίζοντας τις διοικητικές αρχές και τους ενδιαφερομένους δημόσιους οργανισμούς να προμηθεύονται μέρος των υλικών από επιχειρήσεις εγκατεστημένες εντός άλλων κρατών μελών. Αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω, όπου οι περιορισμοί της πωλήσεως με περιφερόμενο όχημα δεν εξαρτώνται από την προέλευση των προσφερομένων προϊόντων. Οι έμποροι που έχουν την άδεια να προβαίνουν στην πώληση με περιφερόμενο όχημα εντός ορισμένων αυστριακών διοικητικών περιφερειών μπορούν να πωλούν εμπορεύματα προερχόμενα από οποιοδήποτε κράτος μέλος, χωρίς η εισαγωγή των προϊόντων αυτών να πρέπει να εξαρτάται από ειδικές προϋποθέσεις δυνάμενες να την επηρεάσουν δυσμενώς. Κατ' ουσίαν, τα εμπορεύματα δεν θίγονται από την αυστριακή ρύθμιση, η οποία περιορίζει το εμπόριο με περιφερόμενο όχημα των εν λόγω τροφίμων, οπότε η ρύθμιση αυτή δεν μπορεί να εμποδίσει την πρόσβαση στην αγορά των εισαγομένων προϊόντων, ή να τα εμποδίσει σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τα εγχώρια προϊόντα.

των προϊόντων. Επομένως, δεν υπάρχει κανένας περιορισμός, ούτε φανερός ούτε συγκεκαλυμμένος της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Πράγματι, δεν διαπιστώθηκε ότι η εθνική ρύθμιση συνεπάγεται μείωση του γενικού όγκου των συναλλαγών στο εσωτερικό του εθνικού εδάφους. Κατά μείζονα λόγο δεν μπορεί να έχει ειδική επίπτωση στον όγκο των εισαγωγών, η οποία θα ήταν η μόνη που θα δικαιολογούσε την εφαρμογή της απαγορεύσεως των ποσοτικών περιορισμών ή των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος. Επιπλέον, έχει σημασία να υπομνησθεί ότι οι εξετασθείσες εδώ εθνικές διατάξεις αφορούν μόνον την πώληση με περιφερόμενο όχημα προϊόντων διατροφής που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο προηγουμένης παραγγελίας. Όλοι οι άλλοι τρόποι πωλήσεως είναι ελεύθεροι. Επομένως, μου φαίνεται ελάχιστα ρεαλιστικό να υποστηριχθεί ότι το γεγονός ότι ένας αρτοπώλης, ένας κρεοπώλης ή ένας άλλος διανομέας προϊόντων διατροφής, εγκατεστημένος, για παράδειγμα, στις Βρυξέλλες, το Παρίσι ή το Βερολίνο, δεν μπορεί να προβεί, επί του αυστριακού εδάφους, στην πώληση με περιφερόμενο όχημα προϊόντων μη προηγουμένως παραγγελθέντων συνεπάγεται μείωση των εισαγωγών. Ο λόγος είναι απλός: στην πράξη, αυτή η μορφή εμπορικής διανομής έχει, ας πούμε, ένα «φυσικό όριο» της ακτίνας δράσεώς της, διότι οι λιανοπωλητές ειδών διατροφής προσφέρουν τα προϊόντα τους σύμφωνα με τους προβλεπομένους στις αυστριακές διατάξεις τρόπους μόνο στους καταναλωτές των παραμεθορίων ζωνών. Για τον λόγο αυτό, εφόσον αναγνωρίζεται στους εμπόρους που είναι εγκατεστημένοι στα συνορεύοντα με την Αυστρία κράτη μέλη η δυνατότητα να πωλούν τα δικά τους εμπορεύματα υπό τις ίδις προϋποθέσεις με αυτές που προβλέπονται για τους Αυστριακούς εμπόρους, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να επηρεάσουν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Επομένως, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ.

Πρόταση

13. Υπό το φως των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο υποβληθέν από το Oberster Gerichtshof ερώτημα ως εξής:

«Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 28 ΕΚ) έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με την οποία οι αρτοπώλες, οι κρεοπώλες και οι έμποροι τροφίμων μπορούν να προβαίνουν στην πώληση με περιφερόμενο όχημα, υπό την μορφή περιοδειών από ένα τόπο σε άλλο ή από σπίτι σε

σπίτι, των εμπορευμάτων που η εμπορική τους άδεια τους επιτρέπει να πωλούν, μόνον αν ασκούν την εμπορική δραστηριότητά τους και εντός σταθερού καταστήματος εντός της διοικητικής περιφερείας εντός της οποίας προσφέρουν τα εν λόγω προϊόντα υπό την προπαρατεθείσα μορφή, ή εντός συνορεύοντος δήμου, εντός του εθνικού εδάφους ή εντός άλλου κράτους μέλους.»